

ФАКУЛТЕТ ИНЖЕЊЕРСКИХ НАУКА
Крагујевац, Сестре Јањић 6

Бр. 01-1/222

28. 01. 2020
КРАГУЈЕВАЦ

П Р А В И Л Н И К

О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

Крагујевац, 2020. год.

На основу Закона о безбедности и здрављу на раду чл. 3. и чл. 14. („Сл. гласник” бр. 101/05, 91/15 и 113/2017- др. закон), и члана 146. Статута Факултета инжењерских наука Универзитета у Крагујевцу (број 01-1/2262 од 02.07.2018. године и број 01-1/3103-1 од 21.09.2018. године), САВЕТ ФАКУЛТЕТА ИНЖЕЊЕРСКИХ НАУКА, на седници одржаној, дана 28.01.2020. године донео је:

П Р А В И Л Н И К О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим актом, у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду и другим прописима из области безбедности и здравља на раду, утврђују се права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду код послодавца.

Члан 2.

Безбедност и здравље на раду јесте обезбеђивање таквих услова на раду којима се, у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези са радом и који претежно стварају претпоставку за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених.

Безбедност и здравље на раду послодавац обезбеђује спровођењем превентивних мера заснованих на примени прописа у области безбедности и здравља на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здравствене заштите, хигијене рада, здравственог осигурања, пензијског и инвалидског осигурања и организације рада.

Члан 3.

Право на безбедност и здравље на раду код послодавца, имају:

- запослени код послодавца, односно лица која су у радном односу код послодавца, као и лица која по било ком основу обављају рад или се оспособљавају за рад код послодавца и
- лица која се затекну у радној околини ради обављања различитих послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац.

Члан 4.

Процес рада се организује и спроводи тако да се запосленом обезбеди обављање послова на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Члан 5.

Овим Правилником, утврђују се:

- права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду,
- превентивни и периодични прегледи и провере опреме за рад и испитивања услова радне околине,
- средства и опрема за личну заштиту на раду,
- организовање послова безбедности и здравља на раду,

- оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад,
- радна места са повећаним ризиком и
- оспособљавање запослених за пружање прве помоћи спасавање и евакуацију у случају опасности.

II ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ

Члан 6.

Права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду, које се утврђују овим Правилником, односе се на:

- посебна права, обавезе и превентивне мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих, запослених жена за време трудноће и запослене која доји дете, особа са инвалидитетом и професионално оболелих,
- обавезе и одговорности послодавца, односно других одговорних лица за спровођење прописаних мера безбедности и здравља на раду и
- права и обавезе запослених у спровођењу мера безбедности и здравља на раду.

ПОСЕБНА ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ МЛАДИХ, ЖЕНА И ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Члан 7.

Посебна права, обавезе и мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих (нарочито у вези са њиховим духовним и телесним развојем), жена које раде на радном месту са повећаним ризиком који би могао да им угрози остваривање материнства, запослених жена за време трудноће и запослене која доји дете, особа са инвалидитетом и професионално оболелих запослених, уређују се и утврђују законима, другим прописима и овим Правилником.

ПОСЕБНА ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ МЛАДИХ

Члан 8.

Радни однос са **лицем млађим од 18 година живота може да се заснује уз писану сагласност** родитеља, усвојоца или староца, ако такав рад не угрожава његово здравље, морал и образовање, односно ако такав рад није забрањен законом.

Лице млађе од 18 година живота може да заснује радни однос само на основу налаза надлежног здравственог органа којим се утврђује да је способно за обављање послова за које заснива радни однос и да такви послови нису штетни за његово здравље.

Трошкове лекарског прегледа за лица из става 2. овог члана која су на евиденцији незапослених коју води републичка организација надлежна за запошљавање - сноси та организација.

Члан 9.

Послодавац је дужан да за сва радна места у радној околини, на којима раде млади изврши процену ризика од настанка повреда и оштећења здравља пре почетка обављања послова, као и да изврши делимичну измену и допуну акта о процени ризика уколико је дошло до промене у обављању послова, односно појаве нових опасности и штетности, водећи рачуна о:

- прилагођавању и организацији рада на радном месту,

- природи, степену и трајању изложености физичким, биолошким и хемијским штетностима,
- начину, обиму и коришћењу опреме за рад, машина, уређаја и алата, и начина на који се њима рукује,
- утврђивању одговарајућих радних процеса и операција и начина на који се они комбинују (организација рада),
- нивоу оспособљавања за безбедан и здрав рад и писаним инструкцијама и упутствима које добијају млади.

Члан 10.

Ако се у поступку процене ризика утврди да постоји ризик за безбедност, физичко или психичко здравље или развој младих послодавац је дужан да обезбеди финансијска средства за праћење здравственог стања младих који се врше на начин, по поступку и у роковима као и претходни и периодични лекарски прегледи запослених на радним местима са повећаним ризиком.

Члан 11.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослени млади, њихови законски заступници – родитељи или стараоци буду у писаној форми обавештени о резултатима процене ризика на радном месту и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да младима обезбеди рад на радном месту и у радној околини на којима су спроведене мере за безбедан и здрав рад, посебно водећи рачуна о специфичним ризицима за младе.

Послодавац је дужан да обезбеди да млади буду заштићени од свих специфичних ризика за њихову безбедност и здравље и развој који су последица њиховог недостатка искуства, немања свести о постојећим или могућим ризицима или чињеници да млади још нису потпуно зрели.

Члан 12.

Забрањено је да се радно ангажују млади на радном месту у радној околини на којима се обавља рад:

- који је објективно изнад њихових физичких или психолошких способности,
- који укључује штетно излагање опасним материјама које су отровне, карциногене, изазивају наследна генетска оштећења или оштећују плод или на било који начин хронично утичу на људски развој,
- који укључује штетно излагање зрачењу,
- који укључује ризик од повреда за које се може претпоставити да их млади не могу препознати или избећи због своје недовољне пажње коју посвећују безбедности или недостатка искуства или оспособљености,
- у којем постоји ризик за здравље због екстремне хладноће или врућине или буке или вибрација.

ПОСЕБНА ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА

Члан 13.

Запослена жена за време трудноће и запослена која доји дете не сме радити на радном месту за које је проценом ризика утврђен ризик по безбедност или здравље од излагања штетностима и радним условима.

Запослена жена за време трудноће и запослена која доји дете, **не може да ради на радном месту са повећаним ризиком.**

Запослена жена за време трудноће и запослена која доји дете не може да ради на пословима који су, по налазу надлежног здравственог органа, штетни за њено здравље и здравље детета, а нарочито на пословима који захтевају ручно преношење терета, на којима постоји могућност изложености физичким штетностима (бука, вибрације, ударци), на којима постоји могућност изложености штетном зрачењу или екстремним температурама (хладноћи или врућини), нагли покрети и промене положаја тела, путовања при раду, прсихички и физички умор, изложеност биолошким штетностима групе 2, 3. и 4., изложеност опасним хемијским материјама и другим процесима и радним условима који могу угрозити њено здравље и здравље детета.

Члан 14.

Запослена жена за време трудноће не може да ради прековремено и ноћу, ако би такав рад био штетан за њено здравље и здравље детета, на основу налаза надлежног здравственог органа.

Члан 15.

Послодавац је дужан да за сва радна места у радној околини на којима постоји могућност излагања штетностима, процесима или радним условима, изврши процену свих ризика по безбедност или здравље и свих последица на трудноћу или дојење које могу имати запослене.

Послодавац је дужан да **запосленој жени за време трудноће и запосленој која доји дете у писменој форми** достави обавештење о резултатима процене ризика на радном месту и у радној околини и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду.

ПОСЕБНА ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И ПРОФЕСИОНАЛНО БОЛЕЛИХ ЛИЦА

Члан 16.

Послодавац је дужан да **запосленој особи са инвалидитетом и професионално оболелом запосленом обезбеди обављање послова према преосталој радној способности**, односно обезбеди обављање другог одговарајућег посла у складу са његовим здравственим способностима.

Члан 17.

Запослени, особа са инвалидитетом и професионално оболело лице не може да ради на радном месту са повећаним ризиком.

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА И ДРУГИХ ОДГОВОРНИХ ЛИЦА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 18.

Послодавац и друга одговорна лица која непосредно организују и руководе процесом рада одговорни су за примену закона и других прописа из области безбедности и здравља на раду.

Послодавац и друга одговорна лица су одговорна за спровођење и обезбеђивање мера за безбедност и здравље на раду.

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА

Члан 19.

Послодавац је одговоран за спровођење и унапређење безбедности и здравља на раду.

Послодавац организује послове безбедности и здравља на раду сагласно техничко-технолошким потребама и обиму процеса рада, броју радних смена, броју запослених, разноврсности делатности и нивоа ризика на радном месту и радној околини.

Члан 20.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности у вези са применом мера безбедности и здравља на раду одређивањем другог лица или преношењем својих обавеза и одговорности на друго лице.

Послодавац је дужан да обезбеди да радни процес буде прилагођен телесним и психичким могућностима запосленог, а радна околина, средства за рад и лична заштитна опрема буду уређени, односно произведени и обезбеђени, да не угрожавају безбедност и здравље запосленог.

Послодавац је дужан да обезбеди превентивне мере пре почетка рада запосленог, у току рада, као и код сваке измене технолошког поступка, избором радних и производних метода којима се обезбеђује највећа могућа безбедност и заштита здравља на раду, заснована на примени прописа у области безбедности и здравља на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здравствене заштите, хигијене рада, здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, и др.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске обавезе за запосленог и представника запослених и не утиче на њихов материјални и социјални положај стечен на раду и у вези са радом.

Члан 21.

Послодавац је одговоран за унапређивање и спровођење безбедности и здравља на раду, а нарочито да:

- покрене поступак процене ризика на радним местима и у радној околини доношењем одлуке о покретању поступка процене ризика,
- у писменој форми донесе акт о процени ризика за сва радна места у радној околини и утврди начине и мере за отклањање тих ризика,
- измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности, промене нивоа ризика у процесу рада и другим прописаним случајевима,
- обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства,

- организује послове безбедности и здравља на раду, да актом у писменој форми одреди лице за безбедност и здравље на раду, у складу са законом, као и да том лицу омогући независно и самостално обављање послова и приступ свим потребним подацима,
- за обављање послова заштите здравља запослених на раду ангажује службу медицине рада и обезбеди јој услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених,
- актом о процени ризика, на основу оцене службе медицине рада, одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад.
- да запосленима омогући да бирају свог представника за безбедност и здравље на раду,
- да најмање једном представнику запослених за безбедност и здравље на раду омогући одсуство са рада у обављању послова радног места на које је распоређен у трајању од најмање пет часова рада месечно с правом на накнаду зараде која се обрачунава и исплаћује у истом износу као да је радио на пословима радног места, као и да обезбеди техничко-просторне услове у складу са просторним и финансијским могућностима, ради обављања активности представника запослених,
- представнику запослених омогући увид у сва акта везана за безбедност и здравље запослених и ушешће у разматрању свих питања која се односе на безбедност и здравље на раду, да предлажу и буду консултовани, као и да га упозна са налазима и предлозима мера заштите и превентивних мера или предузетим мерама инспекције рада и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду,
- на захтев инспектора рада или представника запослених достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама у овој области,
- да организује набавку и издавање на употребу средства и/или опреме за личну заштиту на раду у складу са актом о процени ризика и врши контролу њихове употребе у складу са наменом,
- обезбеђује, да на основу акта о процени ризика и оцене службе медицине рада, запослени изврше прописане лекарске прегледе запослених који подлежу таквој обавези,
- запосленог, за кога се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да не испуњава прописане здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима,
- ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и провере опреме за рад и испитивања услова радне околине,
- да запосленима да на коришћење опрему за рад и средство и опрему за личну заштиту на раду, само ако су усаглашени са прописаним техничким захтевима, ако је њихова усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако су означени у складу са прописима и ако их прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација и да обезбеди превод документације на језику који запослени разуме,
- да обезбеди запосленима упутства за безбедан рад по прописима о безбедности и здрављу на раду за коришћење опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- обезбеди одржавање средстава за рад у исправном стању и организује вођење евиденције о одржавању,

- изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад код заснивања радног односа, односно другог радног ангажовања, премештаја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, или промене опреме за рад као и код промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад,
- оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог буде прилагођено специфичностима његовог радног места и спроводи се по програму, чији садржај када је то потребно, мора да се обнавља и мења,
- организује периодичну проверу оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком најкасније у року од једне године од дана претходне провере, а на осталим радним местима најкасније у року од четири године од дана претходне провере,
- омогући да се оспособљавање за безбедан и здрав рад обавља на језику који запослени разуме и прилагођава могућностима и способностима особа са инвалидитетом,
- ангажује службу медицине рада ради оспособљавања одговарајућег броја запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности, и одобрава оспособљавање одређеног броја запослених за пружања прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности (најмање 2% од укупног броја запослених у једној радној смени) и организује пружање прве помоћи повређеном или нагло оболелом лицу,
- обезбеди мере заштите од пожара, спасавање и евакуацију у складу са посебним законом,
- да одмах, од настанка, усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада извођење радова ради отклањања великих кварова или хаварија на објекту, који могу да угрозе функционисање техничко-технолошких система или обављање делатности,
- да о свакој смртној, тешкој, или колективној повреди на раду, односно повреди на раду због које је запослени није способан за рад дуже од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, обавештава лице за безбедност и здравље на раду и у договору са њим извештава усменим и писаним путем надлежну инспекцију рада и органе унутрашњих послова,
- најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, надлежној инспекцији рада пријављује професионално обољење и
- доноси акта, налоге, наредбе, одлуке и друге инструкције у вези са безбедношћу и здрављем на раду.

Члан 22.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом личну заштиту опрему која мора да:

- буде израђена у складу са прописима о безбедности производа,
- одговара постојећим условима на радном месту и у радној околини,
- буде наменски израђена за отклањање или смањење ризика на радном месту и као таква не сме да повећава постојеће или произведе нове ризике за безбедност и здравље запослених,
- одговара специфичним ергономским захтевима на радном месту и здравственом стању запосленог,
- буде тако израђена да их запослени може правилно и на једноставан начин користити и после подешавања, поправке, дораде и сл.,

- буде међусобно прилагодљива и да при томе ефикасно штите запосленог од опасности и штетности којима је изложен на раду у ситуацији када запослени, због више опасности и штетности којима је изложен, мора користити истовремено различита средства и/или опрему за личну заштиту на раду.

Послодавац је дужан да:

- одреди личну заштиту опрему на основу процене ризика од настанка повреда и оштећења здравља запослених, односно препознатих и утврђених опасности и штетности којима су запослени изложени на радном месту и у радној околини,
- при давању на коришћење личне заштитне опреме запосленом, поштује начело према коме је лична заштитна опрема на раду намењена за његово лично коришћење,
- обезбеди да коришћење личне заштитне опреме не проузрокује финансијске обавезе за запослене,
- се запосленом на коришћење да само исправна лична заштитна опрема, при чему потребним чувањем, одржавањем, поправкама и заменама обезбеђује задовољавајуће хигијенско стање личне заштитне опреме,
- благовремено и пре почетка коришћења личне заштитне опреме, упозна запосленог са ризицима од настанка повреда и оштећења здравља, због којих има обавезу да користи дату личну заштитну опрему,
- теоријски и практично оспособи запослене за правилно коришћење личне заштитне опреме.

Члан 23.

Послодавац је дужан да:

- предузме одговарајуће организационе мере или да користи одговарајућа средства, а нарочито опрему за рад на механизовани погон да би избегао ручно преношење терета,
- где није могуће избећи ручно преношење терета, предузме одговарајуће организационе мере, користи одговарајућа средства или да обезбеди запосленима коришћење таквих средстава са циљем да се отклони или смањи ризик од настанка повреде или обољења кичменог стуба који настаје при ручном преношењу терета,
- обезбеди да радни процес буде прилагођен телесним и психичким могућностима запосленог, односно да при распоређивању запосленог на послове на којима се ручно преношење терета није могло избећи узме у обзир индивидуалне факторе ризика за те запослене,
- у случају када се ручно преношење терета не може избећи, организује обављање послова тако да запослени подижу или носе терет чија маса не прелази одговарајућу вредност у складу са старосним границама запослених, па тако је за мускарце највећа маса дозвољеног терета:
 - од 15 до 19 година - до 35 кг,
 - од 19 до 45 година - до 50 кг,
 - преко 45 година до 40кг.

За жене:

- од 15 до 19 година до 10 кг,
- од 19 до 45 година до 25 кг,
- преко 45 година до 15 кг,
- у случају када се ручно преношење терета не може избећи, организује обављање послова тако да труднице не обављају послове ручног преношења терета.

Члан 24.

Послодавац је дужан да:

- узимајући у обзир процену ризика, обезбеди и истакне ознаке за безбедност и/или здравље на раду тамо где ризик, односно опасности и штетности нису могли да буду отклоњени или смањени применом мера безбедности и здравља на раду.

Члан 25.

На радним местима у затвореном простору мора да буде обезбеђена довољна количина свежег ваздуха, узимајући у обзир радне методе и активности, односно послове који се обављају у процесу рада и физичке напоре који се захтевају од запослених.

Ако се користе уређаји за климатизацију или вентилацију, рад тих уређаја не сме изазивати непријатност запосленима услед повећане брзине струјања ваздуха.

Члан 26.

У току рада температура у радним и помоћним просторијама у којима се налазе радна места мора да буде одговарајућа, у зависности од метода рада и активности, као и од физичког оптерећења запослених, осим на радним местима на којима је условљена технолошким процесом.

Температура у просторијама за одмор, просторијама за запослене који су на дужности, у санитарним просторијама и просторијама за пружање прве помоћи мора да буде одговарајућа у складу са наменом тих просторија.

Прозори, кровни прозори и стаклене преграде морају да буду изведени тако да спречавају прекомерно дејство сунчеве светлости на радном месту у зависности од природе послова.

Члан 27.

Саобраћајне површине, укључујући степеништа, непокретне лестве, места за утовар и истовар, морају бити размештени и изграђени тако да се обезбеди једноставан, безбедан и одговарајући приступ лицима и возилима на начин да запослени који раде у близини тих саобраћајних површина не буду изложени опасностима.

Димензије саобраћајних површина за кретање лица и/или превоз робе морају да буду одређене у зависности од броја могућих корисника и врсте активности које се обављају.

Ако се саобраћајне површине користе за кретање возила, мора се обезбедити довољно широк и безбедан пролаз за кретање лица.

Члан 28.

Места за утовар и истовар морају да одговарају димензијама терета којим се манипулише.

Места за утовар и истовар морају да имају структуру и стабилност који одговарају њиховој намени.

Саобраћајне површине ка местима за утовар и истовар морају да буду очишћене од леда и снега и посуте песком или шљунком.

Брзина кретања возила на местима за утовар и истовар и саобраћајним површинама ка њима не сме бити већа од 10 км/х, а у затвореним магацинима и складиштима не сме бити већа од 5 км/х.

ЛИЦЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 29.

Лице за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито:

- спроводи поступак процене ризика,
- врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада,
- организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине,
- организује превентивне и периодичне прегледе и провере опреме за рад,
- предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радном месту са повећаним ризиком,
- свакодневно прати и контролише примену мера за безбедност и здравље код послодавца,
- прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање,
- припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад,
- припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену,
- забрањује рад на радном месту или употребу средстава за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог,
- сарађује и координира рад са службом медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду и
- води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.

Лице за безбедност и здравље на раду дужно је да у писменој форми извести послодавца и представника запослених о забрани рада из става 1. тачка 11) овог члана.

Ако послодавац, и поред забране рада у смислу става 1. тачка 11) овог члана, наложи запосленом да настави рад, лице за безбедност и здравље на раду дужно је да о томе одмах извести надлежну инспекцију рада.

Лице за безбедност и здравље на раду је дужно да континуирано усавршава знања у области безбедности и здравља на раду.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 30.

Запослени је дужан:

- да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад, да користи прописана средства и личну заштитну опрему и да се њима пажљиво рукује да не би угрозио своју безбедност и здравље и безбедност и здравље других лица,

- да пре почетка рада прегледа своје радно место и средства за рад која користи, као и личну заштитну опрему и да у случају уочених недостатака одмах извести свог непосредног руководиоца,
- да пре напуштања радног места, радно место и средства за рад остави у чистом и уредном стању,
- да се пре почетка рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду на пословима или радном месту на које је одређен, као и да се оспособи за њихово спровођење,
- да одмах, у складу са својим сазнањима, обавести свог непосредног руководиоца о неправилностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених,
- да обави лекарски преглед на који се упућује ако ради на радном месту са повећаним ризиком или подлеже таквој обавези на основу других прописа из области безбедности и здравља на раду,
- да обавља послове из свог делокруга рада и да не управља опремом за рад за коју није одређен,
- да поштује и да се понаша у складу са видно истакнутим ознакама за безбедност и/или здравље на раду,
- да при ступању на рад, прво обезбеди радно место и након тога отпочне са радом на истом месту.

Члан 31.

Запослени има право:

- да послодавцу, Лицу за безбедност и здравље на раду и руководиоцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду,
- да се у складу са законом, када сматра да нису спроведене одговарајуће мере за безбедност и здравље, обрати надлежној инспекцији рада,
- да када му прети непосредна опасност по живот или здравље, предузме одговарајуће мере у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да престане да ради, напусти радно место, радни процес, односно радну околину.

Запосленом је забрањено да самовољно искључује, мења или уклања безбедносне уређаје на средствима за рад.

Члан 32.

Запослени има право да одбије да ради:

- ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на раду, на радном месту на које је одређен,
- ако му послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед или ако се на лекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове за рад на радном месту са повећаним ризиком,
- ако у току оспособљавања за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање, на пословима или на радном месту на које је одређен,
- дуже од пуног радног времена ако би, према оцени службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање,

- на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

III ПРЕВЕНТИВНИ И ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕДИ И ПРОВЕРЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД И ИСПИТИВАЊЕ УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ

ПРЕВЕНТИВНИ И ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕДИ И ПРОВЕРЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД

Члан 33.

У циљу утврђивања да ли коришћење опреме за рад представља одређени ризик за безбедност и здравље на раду запослених и да ли су примењене прописане мере безбедности и здравља на раду, врше се прегледи и провере исправности, односно одржавање у исправном стању опреме за рад које се користе код послодавца на начин и у роковима утврђеним упутством произвођача, техничким прописима, стандардима и на основу процене ризика.

Ако упутством произвођача, техничким прописима и стандардом нису предвиђени други рокови прегледа и провере опреме за рад, преглед и провера врше се:

- пре прве употребе,
- после реконструкције или хаварије,
- пре коришћења на новом месту рада, односно пре употребе ако је опрема за рад премештана са једног на друго место рада и
- најкасније у року утврђеним проценом ризика.

ПРЕВЕНТИВНА И ПЕРИОДИЧНА ИСПИТИВАЊА УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ

Члан 34.

Превентивним и периодичним испитивањима услова радне околине проверава се да ли су на радном месту у радној околини примењене прописане мере безбедности и здравља на раду, у складу са техничким прописима и стандардима.

ИСПИТИВАЊЕ МИКРОКЛИМЕ

Члан 35.

Испитивање микроклиме врши се на радним местима у радној околини у којој се обавља процес рада, односно у којој се запослени крећу, или задржавају дуже од два сата у току радне смене.

Испитивања микроклиме врше се у летњем и зимском периоду, а не врше се у просторијама у којима технолошки поступак условљава одређене климатске услове. Испитивања микроклиме у летњем периоду врши се кад је спољна температура изнад 25 °Ц, а у зимском периоду кад је спољна температура испод 5°Ц.

ИСПИТИВАЊЕ ФИЗИЧКИХ ШТЕТНОСТИ

Члан 36.

Испитивање физичких штетности врши се на радном месту у радној околини где се при технолошком процесу појављују бука, вибрације и штетна зрачења.

Испитивање буке, вибрација и штетних зрачења обухвата мерење, анализу и упоређивање измерених величина са дозвољеним вредностима.

ИСПИТИВАЊЕ ХЕМИЈСКИХ ШТЕТНОСТИ

Члан 37.

Испитивање хемијских штетности врши се на радном месту у радној околини где се у технолошким и радним процесима појављују хемијске штетности.

Испитивања хемијских штетности врши се узимањем најмање једног узорка на радном месту најближем извору штетности.

ИСПИТИВАЊЕ ОСВЕТЉЕНОСТИ

Члан 38.

Испитивање осветљености врши се на радном месту и у радној околини при нормалном коришћењу светлосних извора (природни и вештачки).

Постојеће светлосне изворе треба одржавати увек у исправном стању.

Члан 39.

Превентивна испитивања услова радне околине обављају се у року од шест месеци од почетка радног процеса, односно технолошког процеса, реконструкције објекта у ком се обавља радни процес (уређаја за грејање, вентилацију или климатизацију и сл.) или замене техничких капацитета којима се мењају услови рада.

Периодична испитивања услова радне околине обављају се на радном месту и у радној околини у року од три године од дана претходног испитивања.

Преглед и испитивања врши правно лице са лиценцом.

IV ПРЕГЛЕД И ИСПИТИВАЊЕ СРЕДСТАВА ЗА РАД

ПРЕГЛЕД И ИСПИТИВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНИХ ИНСТАЛАЦИЈА

Члан 40.

У циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада и заштите од опасног дејства електричне струје, врши се преглед и испитивање електричних инсталација објеката послодавца који су власници или корисници тих објеката.

Преглед и испитивање електричних инсталација пословних објеката врши се:

1. пре пуштања у погон електричних инсталација,
2. након реконструкција електричних инсталација и
3. периодично (по препоруци овлашћене институције за вршење прегледа и испитивања електричних инсталација).

Члан 41.

Преглед електричне инсталације врши се кад је она искључена, а састоји се из проверавања:

- заштите од електричног удара, укључујући мерење размака код заштите препрекама или кућиштима, преградама или постављањем опреме ван дохвата руке;
- мера заштите од ширења ватре и од термичких утицаја проводника према трајно дозвољеним вредностима струје и дозвољеном паду напона (ако није извршена ревизија пројекта);
- избора и подешености заштитних уређаја и уређаја за надзор;
- исправности постављања одговарајућих расклопних уређаја у погледу раставног размака;
- избора опреме и мера заштите према спољашњим утицајима;
- распознавања неутралног и заштитног проводника;
- присуства шема, таблица са упозорењима или сличних информација;
- распознавања струјних кола, осигурача, склопки, стезалки и друге опреме;
- спајања проводника;
- приступачности и расположивости простора за рад и одржавање.

Члан 42.

Општа испитивања изводе се према следећем редоследу:

- непрекидност заштитног проводника и главног и додатног проводника за изједначење потенцијала;
- отпорност изолације електричне инсталације;
- заштита електричним одвајањем електричне инсталације;
- отпорност пода и зидова;
- аутоматско искључење напајања;
- допунско изједначење потенцијала;
- функционалност.

Ако се при испитивању искаже неусаглашеност са одговарајућим одредбама Правилника о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона ("Службени лист СФРЈ", бр. 53/88, 54/88, 28/95), испитивања се морају поновити после исправљања грешака.

Препоручени рок периодичног прегледа и испитивања: **3 године од претходног испитивања.**

Преглед и испитивање електричних инсталација врши правно лице са лиценцом.

V ЛИЧНА ЗАШТИТНА ОПРЕМА

Члан 43.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленима на коришћење личну заштитну опрему.

Послодавац је дужан да актом о процени ризика утврди која лична заштитна опрема припада запосленом за време обављања послова на одређеном радном месту.

Послодавац је дужан да запосленом изда на употребу личну заштитну опрему, у складу са проценом ризика, само уколико је усаглашена са прописаним техничким захтевима, ако је њена усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако је означена у складу са прописима и ако је прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација.

Члан 44.

Предвиђени рок коришћења и издавања наведене личне заштитне опреме, је променљив, у зависности од фреквенције коришћења, што се прописује осталим нормативним актима послодавца. По потреби, услед различитих технолошких процеса и промене врсте рада може се предвидети и допунски елементи личне заштитне опреме.

Члан 45.

За обезбеђење личне заштитне опреме, одговоран је послодавац.

За коришћење личне заштитне опреме, одговоран је послодавац, пословођа, као и сам запослени у делокругу свога рада.

VI ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 46.

Послодавац је дужан да организује послове за безбедност и здравље на раду.

Члан 47.

Послове безбедности и здравља на раду може да обавља лице које има положен стручни испит у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду.

Члан 48.

Послове безбедности и здравља на раду послодавац **обавља сам** у делатностима трговине на мало, услуга смештаја и исхране, информисања и комуникација, финансијским и осигурања, пословања некретнинама, стручним, научним, иновационим, административним и помоћним услужним делатностима, обавезног социјалног осигурања, образовања, уметности, забаве и рекреације, као и осталим услужним делатностима, ако има до 20 запослених и није дужан да има положен стручни испит.

Члан 49.

За обављање послова безбедности и здравља на раду послодавац може да одреди једног или више од својих запослених или да ангажује правно лице, односно предузетника који имају лиценцу (лице за безбедност и здравље на раду).

Члан 50.

Послодавац одлучује о начину организовања послова за безбедност и здравље на раду у зависности од:

1. технолошког процеса,
2. организације, природе и обима процеса рада,
3. броја запослених који учествују у процесу рада,
4. броја радних смена,
5. процењених ризика,
6. броја локацијски одвојених јединица,
7. врсте делатности.

VII ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД

Члан 51.

Оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад врши се **код заснивања радног односа, односно другог радног ангажовања, премештаја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, или промене опреме за рад као и код промене процеса рада** који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад.

Оспособљавање из става 1. овог члана обавља се у току радног времена и трошкови оспособљавања падају на терет послодавца.

Члан 52.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад припрема и спроводи лице за безбедност и здравље на раду.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног места и спроводи се по програму, чији садржај послодавац мора, када је то потребно, да обнавља и мења.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад послодавац обавља теоријски и практично, у складу са програмом оспособљавања за безбедан и здрав рад који доноси послодавац.

Проверу оспособљености из става 1. овог члана врши лице за безбедност и здравље на раду.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се најкасније у року од једне године од дана претходне провере, а на осталим радним местима најкасније у року од четири године од дана претходне провере.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад обавља се на језику који запослени разуме и прилагођава се могућностима и способностима особа са инвалидитетом.

Члан 53.

У поступку оспособљавања запослени се упознаје са свим врстама ризика на пословима и радним местима на која се одређује, као и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у складу са процени ризика.

До доношења процене ризика, оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад и провера оспособљености врши се у складу са програмом о оспособљавању запослених за безбедан и здрав рад.

До доношења процене ризика периодична провера оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врши се усменим путем (пропитивањем) из теоријског дела и осматрањем начина рада запосленог при обављању послова на радном месту, на временски период од 12 месеци од дана претходне провере те оспособљености.

Члан 54.

Обавештења, упутства или инструкције у писменој форми израђује лице за безбедност и здравље на раду. Достављање обавештења, упутства или инструкција запосленом на упознавање и поступање, обавља лице за безбедност и здравље на раду.

О достављању обавештења, упутства или инструкција запосленом, односно о додатном оспособљавању запосленог за безбедан и здрав рад, лице за безбедност и здравље на раду води посебну евиденцију.

Члан 55.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на месту на којем је оспособљен, односно рад на радном месту, запослени ће на предлог лица за безбедност и здравље на раду, бити премештен на послове-радно место које одговара његовим здравственим способностима.

VIII ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА ПРУЖАЊЕ ПРВЕ ПОМОЋИ У СЛУЧАЈУ ПОВРЕДЕ ИЛИ ОБОЉЕЊА НА РАДУ И ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ПОВРЕДЕ НА РАДУ

Члан 56.

У случају повреде на раду или изненадне болести запосленог обезбеђује се правовремено пружање прве помоћи на месту повређивања или обољевања, у складу са савременим методама пружања прве помоћи и хитном дојавом одговарајућој медицинској установи.

Правовременим пружањем прве помоћи мора се најпре обезбедити непосредна опасност по живот и здравље повређеног, односно нагло оболелог запосленог.

О пружању прве помоћи и спасавању запослених старају се послодавац односно лица која су оспособљења за пружање прве помоћи.

Члан 57.

За пружање прве помоћи код послодавца оспособљава се довољан број запослених, односно 2% од укупног броја запослених који раде у једој радној групи и смени.

Члан 58.

Оспособљавање запослених за пружање прве помоћи заснива се на упознавању са основним мерама и поступцима, као и практичној обуци за правовремено указивање помоћи у циљу ублажавања или отклањања последица повреде на раду или изненадне болести.

Оспособљавање запослених за практично пружање прве помоћи врши се за случај удара струје, наглог крварења, прелома костију, потребе имобилизације, примењивања различитих метода оживљавања, смештаја и преноса повређеног или нагло оболелог запосленог и др.

Члан 59.

Оспособљавање запослених врши се теоретски и практично.

Теоретско оспособљавање врши се организовањем предавања и консултативне наставе.

Практично оспособљавање врши се непосредним упознавањем запослених који се оспособљавају и демонстрирањем начина указивања прве помоћи у различитим

ситуацијама које се могу догодити у зависности од постојећих опасности и процењених ризика.

Члан 60.

Теоретско и практично оспособљавање обављају служба медицине рада која након обављеног оспособљавања и провере издаје уверење о оспособљености запослених за пружање прве помоћи.

Евиденцију о оспособљености за пружање прве помоћи води лице за безбедност и здравље на раду.

ИХ ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 61.

Одредбе овог Правилника примењују се и тумаче у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду и другим прописима.

Питања која нису регулисана и уређена овим Правилником непосредно ће се решавати применом Закона и других прописа.

Члан 62.

Измене и допуне овог Правилника вршиће се по истом поступку по којем је и усвојен.

Члан 63.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА
ФАКУЛТЕТА ИНЖЕЊЕРСКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Д. Милорадовић

Проф.др. Данијела Милорадовић